



Helsinki 4.10.2016

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 (HE 134/2016 vp)

Vuoden 2017 budjetti on tehty oloissa, joissa Suomen talouskasvu on ollut lähellä nollaa. Vuonna 2015 bkt kasvoi 0,2 % edellisvuodesta ja vuoden 2016 alkupuoliskolla saman verran (työpäivillä korjatuilla luvuista). Kesä-elokuun tilastot tosin viittaavat siihen, että vuoden 2016 kolmannen neljänneksellä kasvu olisi jo tuntuvasti aiempaa vauhdikkaampaa. Tämä käänne ilmenee seuraavista tilastoista: Tilastokeskuksen teollisuustuotannon volyyymi-indeksi, Tilastokeskuksen tuotannon suhdannekuvaaja, Tilastokeskuksen palveluiden liikevaihtokuvaaja, Tilastokeskuksen rakennus- ja asuntotuotanto, Tilastokeskuksen työvoimatutkimus sekä EK:n teollisuuden luottamusindikaattori.

Suomen julkisen talouden alijäämä suhteessa bkt:hen jäi vuonna 2015 2,8 prosenttiin alittaen Euroopan kasvu- ja vakaussopimuksen ylärajan. Näillä näkymin alijäämä supistuu tänä vuonna 2,3 %:iin, mutta nousee ensi vuonna taas 2,8 %:iin. Alijäämä pysyy koko ajan Euroopan kasvu- ja vakaussopimuksen ylärajan (3 % bkt:sta) alapuolella. Velka taas on jo noussut yli rahaliiton salliman ylärajan, joka on 60 % bkt:sta. Mutta koska ylitys aiheutuu siitä, että Suomi on tukenut kriisimaita, velan laskusääntöä on muutettu ja että työeläkeyhtiöt ovat myyneet valtionobligaatioita, komissio suhtautuu ylitykseen tavanomaista suopeammin. Vaikka velkasuhde kasvaa, pysyy se kohtuullisena.

Vuoden 2017 budjettiesitys virittää finanssipolitiikan neutraaliksi tai lievästi kiristäväksi. Tätä käsitystä voidaan perustella sillä, että julkisten menojen suhde hitaahkosti kasvavaan bkt:hen alenee 2017 puoli prosenttiyksikköä (kiristys) ja veroaste alenee 0,9 prosenttiyksikköä (kevennys). Se, että julkisten kulutusmenojen volyyymi supistuu poikkeukselliset 1 % ensi vuonna viittaa jo selkeään kiristykseen. Mutta koska tämä johtuu julkisen puolen lomarahojen leikkauksista ja työajan pidentymisestä, jotka kansantalouden tilinpidossa mitä ilmeisimmin vaikuttavat julkisen kulutuksen määrään eikä sen hintaan (julkisten menojen hintaindeksiin), kyse on poikkeuksellisesta tilanteesta.

Kilpailukyky sopimus, jota täydennettiin tuloverotuksen kevennyksellä, vähensi budjettipolitiikan liikkumavaraa. Siirtäessään tuloja suhteellisen raskaasti verotetuista palkkatuloista yritysten ylijäämään kilpailukyky sopimus vähentää verotuloja. Tätä eivät kompensoi ne verotulot, joita kiky synnyttämää lisääktiviteetti aikaansaa. Viime vuosien budjettipolitiikan suurin puute on ollut koulutukseen, korkeakouluihin ja tutkimukseen suunnattujen voimavarojen vähentäminen (T&K:n tuki, ammattikorkeakoulut ja korkeakoulut) tai pitäminen ennallaan (yleissivistävä koulutus). Suomen talous on kohdannut vakavia ongelmia, joista selviäminen edellyttää väestön osaamistason nostoa ja innovaatioiden kasvualusta vahvistamista.

Työn tarjonnan erimuotoinen edistäminen, jota EU:n komission retoriikassa kutsutaan ”rakennepolitiikaksi”, on parhaimmillaan hyväksi, kun maassa on suhteellisen korkea työttömyys ja paljon pitkäaikaistyöttömiä. Mutta nämä toimet eivät juuri nosta maan potentiaalista tuotantoa ja sitähan Suomi



juuri tarvitsee. Sitä paitsi nykyoloissa työn tarjontaa lisäävän politiikan tehoa vie merkittävästi työvoiman heikko kysyntä.

Jos menoja lisätään koulutuksen ja tutkimukseen ilman, että verotusta kiristetään tai jotain muita menoja leikataan, kasvattaisi tämä ainakin lyhyellä aikavälillä julkista alijäämää. Tämä on siten yksi vaihtoehto. Toinen vaihtoehto olisi ottaa suljetun sektorin yrityksiltä vero- ja maksupolitiikalla takaisin niitä lisätuloja, joita ne ovat tavallaan vapaamatkustajina saaneet, kun kikyillä ja yritysveron alennuksilla on pyritty tukeaan vientiyrityksiämme.

Palkansaajien tutkimuslaitoksen ennusteen julkistamisen yhteydessä on tuotu esiin myös laskelmia viimeaikaisen politiikkatoimien vaikutuksista erityyppisten perheiden toimeentuloon. Näissä laskelmissa ei ole arvioitu niitä, joiden toimeentulo pohjautuu pääoma- tai yrittäjätuloihin. Vaikuttaa sitä, että vuodeksi 2017 suunnitellut vero- ja maksu-, ym. politiikkatoimet hyödyttävät eniten suhteellisen hyvätuloisia palkansaajia. Palkansaajakunnassa eniten eroja syntyy yksityisen sektorin ja julkisen sektorin palkansaajien välille. Julkisen sektorin palkansaajat, joiden lomarahoja leikataan väliaikaisesti ja jotka eivät juuri saa palkkaliukumia, häviävät tässä vertailussa. Eniten vuonna 2017 heikkenee kuitenkin työttömien ja yksinhuoltajien toimeentulo.

Eero Lehto

Ennustepäällikkö

Palkansaajien tutkimuslaitos